

Frank Buchman: Virkelighet og illusjon

Av Erik Egeland

Utallige individer og familier har funnet et åndelig grunnlag for sitt liv, ervervet øket selverkjenning og ansvar med spredningseffekt for samtid og menneskehet, ved Frank Buchmans formidling, skriver dagens kronikør med utgangspunkt i Garth Leans bok «Frank Buchman a life» (Constable, London) om mannen bak Oxfordbevegelsen og dens avlegger Moralsk Opprustning, MRA.

«Dette er historien om et menneske som satte seg fore å gjøre om på verden. Det må sies i begynnelsen, for det er bare mulig å forstå Frank Buchman i lys av dette mål.»

Slik innleder den britiske journalisten og forfatteren Garth Lean sin over 500 sider store, fascinerende bok om Frank Buchmans liv (1878—1961). Frem av den stiger et mysterium av et menneske, uløselig forbundet med en verdensomspennende bevegelse. Garth Leans oppsummerende beretning innbyr til vurdering av fenomenet.

Både Frank Buchman og hans bevegelse var og er kontroversielle. Garth Lean er selv veteran i Oxfordbevegelsen, fra 1938 videreutviklet i Moralsk Opprustning (MRA). Så vidt jeg kan se, behandler Lean de viktigste ankepunkter og mest virkningsfulle angrep opp gjennom årene. Han går ganske grundig til verks — og mønstergyldig sobert. At han i sin omtale, bl.a. av Buchmans og bevegelsens indre historie, også påtar seg apologetens oppgave, skal jeg vende tilbake til.

Det er en viktig bok — av flere grunner. Den bringer frem et materiale om en

Frank Buchman.

dyktig ledet moderne masseutbredelse av et eldgammelt budskap. Bestemte motstandshold avdekket underveis, med deres desinformasjon og manipulering av opinionen. Tom Driberg, ledende skikkelse i det britiske arbeiderparti, nominelt kristen og dobbelt-agent med KGB-tilknytning, var en hvileløs, iherdig fiende i alle år.

En hel del materiale legges frem om nye staters frigjørelsehistorie i Asia og Afrika. Og Moralsk Opprustnings bidrag til et forsonet etterkrigs-Europa dokumenteres. Fra norsk synspunkt er det interes-

egen indre historie kommer bare forsiktig til syne gjennom Garth Lean. Frank Buchmans utrettelige kamp for disiplin og total Gudshengivelse hos medarbeidere og det større MRA-miljøet, kunne av og til anta skjærende kirurgiske former. For det innsiktsfulle blikk fremtrådte stundom det praktfullt beliggende Mountain House mellom de sveitsiske Alper i Caux som et sjelelig lasarett hvor det ble operert i fleng uten bedøvelse den gang. Garth Lean forbigår den oppdemming av frykt og uniformering som dette førte til i «teamet», for ikke å snakke om det smertefulle frafall av sjeler under disse tildels fanatiske prosesser. Her er en tapsliste som rommer tragedier.

Garth Lean lar Victor Sparre etter en stor India-

turné tidlig i 1950-årene, antyde kravene til det reisende «team», gifte og ugifte — uten tobakk, alkohol, sex, penger, adspredelser, strenge enn hos munk og nonner, men allikevel stadig overrislet av spontan humor og glede.

Latente spenninger

Garth Lean er også diskret når det gjelder MRAs historie etter Frank Buchmans og etterfølgeren Peter Howards død. Han nevner at det fant sted utskillelser, og minner om tidligere fredsommelige knopp-skytninger med Anonyme Alkoholikere i spissen.

Men den beske sannhet var at latente spenninger brøt ut, først og fremst gjennom initiativet Sing Out. Amerikansk ledet og ved erobring av unge MRA-folk og deres MRA-foreldre prøvde Sing Out å overta verdensbevegelsen og dens sentra. Dette mislyktes stort sett, men etterlot et sår som det tok tid for forsoningsbevegelsen å komme over.

MRA er aldri nådd opp til sin tidligere utstråling.

Men hva man har tapt i glansfull bredde og selvskikkerhet, synes man å ha vunnet i søkende, ikke-suggestiv holdning. En internasjonal krets av kvalitetsmennesker bærer nå arven fra Frank Buchman nøkternt videre. Og utallige individer og familier har funnet et åndelig grunnlag for sitt liv, ervervet øket selverkjennelse og ansvar med spredningseffekt for samtid og menneskehet, ved Frank Buchmans formidling. Men en kristen verdensrevolusjon er fortsatt fjern.

C. J. Hambros rolle

Interessant er det også å se at Carl Joachim Hambro spilte en større rolle for Frank Buchmans impuls enn den i og for seg viktige som vert og talsmann ved Oxfordgruppens første besøk i Norge. Etter å ha akseptert en grandios visjon fra Buchman, banet han for eksempel vei for et comeback for Frank Buchman i USA etter en foredragsturné som endte for fulle hus i Metropolitan-operan i New York. Overalt, også i møte med utenriksminister Cordell Hull, advarte Hambro mot nazismen og fremhevet Oxfordbevegelsen. Inspirasjonen fra Frank Buchman var åpenbart i alle år en relativt skjult, men sentral impuls i den kompliserte personlighet Carl Joachim Hambro. Da en større internasjonal delegasjon fra MRA leide Mauriske på Bristol i Oslo

for å hylde ham i hans siste år, rant tårene fra den

gamle stortingspresident. Men ikke ett ord om dette engasjement er å finne i Trond Gabrielsens nye bok om de åndelige og etiske prinsipper for Hambros virksomhet. Enda et eksempel på den seiglivet tradisjonelle fortrengning av det kontroversielle MRA?

Men hva man enn måtte mene om Oxford og Moralsk Opprustning, er historien om denne merkelige bevegelse med på å kaste lys over vårt kriseredne århundre. I en epoke av tiltagende avkristning da Vestens materialisme bredte seg over kloden i form av marxisme og kapitalisme, var det amerikaneren Frank Buchmans overbevisning at ethvert menneske kunne komme i direkte kontakt med Gud. Ved å lytte på rett vis, i lys av abso-

lutte moralske normer, ville den enkelte kunne fatte Guds røst i sitt indre. Ved å adlyde den ble mennesket «forvandlet» og ville med et tilstrekkelig stort perspektiv på sine omgivelser, bidra til en forvandling av verden. Med denne tro og sitt eksempel bragte Frank Buchman mennesker fra alle samfunnslag inn i slike livseksperimenter og skapte en verdensbevegelse, basert på retningsgivende meditasjon, såkalt «guidence» og koordinert handling.

En avmektiggjort kristen kultur syntes for mange å tre frem i en altomfattende fornyelse, i «en kristen verdensrevolusjon» som Ronald Reagan kalte den i en av sine bøker.

Sannhetens røst

Ja, den rev også fremragende representanter for andre religioner og livsanskuelser med seg. Ingen var unntatt fra muligheten av kontakt med en sannhetens røst, med Den Hellige Ånds tale i sitt indre, ikke engang en Hitler eller en Himmler. Glimtene i Garth Leans bok av Heinrich Himmlers — den fordums katolske korguttens — interesse for Oxfordbevegelsen, er gåtefulle. Men den kristne antinazisten Frank Buchmans forsøk på å endre utviklingen i mellomkrigstidens Tyskland ved å bringe slike «førere» til Gud, skulle skade hans og MRAs arbeide til denne dag. Men var Buchman kommet på skuddhold av Josef Stalin, ville han gjort det samme, uten hensyn til om han og bevegelsen var blitt utlagt som kommunistvennlige. Man ser glimt av en håpefullhet og en naivitet som står i selsom kontrast til en imponerende

fyldte av nøktern, konkret informasjon om verdenspolitiske forhold som samtidig preget de ansvarlige i MRA.

Men det var også denne grenseløse tro som førte Frank Buchman og hans medarbeidere inn i direkte og indirekte samarbeide med statsministre som Japans Kishi og Vest-Tysklands Adenauer, med statsmenn som Harry Truman, Robert Schumann, lord Salisbury, Hambro, Gandhi-familien i tre generasjoner, Bourgniba og en lang rekke politikere og ledende skikkelser i så godt som alle land, fra Jomo Kenyatta til erkebiskop Makarios.

Krisehjelp

Ved hvileløse turnéer, masse møter, ideologiske teater- og filmforestillinger, media- og artikkelserier i global strategi, ved opprettelse av miljøsentra i mange land, kombinert med intim nærkontakt med utvalgte mennesker, fungerte Oxford og senere MRA kanskje mest vellykket som en art internasjonal krisehjelp. Når konflikter mellom nasjoner, klasseinteresser, raser syntes fastlåst med vold som nærmeste mulighet, har MRA stadig bidratt til løsninger som syntes mirakuløse.

Garth Lean fremhever flere av dem, tildels ukjent utover en indre krets. Virkningen av mirakuløst resultat fremsto i alle fall delvis på bakgrunn av en tilbøyelighet hos vår verdens politiske ekspertise til å overse åndelige og moralske, tilsynelatende irrasjonelle, behov i mennesket, og dermed sannhetens og kjærlighetens potensielle makt også i politikk og samfunnsliv. En fredsbevegelse og en konfliktforskning verdig disse betegnelser, burde granske slike impulser bak de ikke-voldelige frigjøringsbevegelser i historien til land som Marokko, Tunisia, Kypros, i forsoningen mellom Japan og tidligere okkuperte, samt tallrike lignende saker som nevnes i Leans bok. Her finnes spor av en konfliktløsende statsmannskunst som vår situasjon med kjernefysisk kapprustende supermakter er i nød for.

Egen betydning overvurdert

På den annen side må det idag trygt kunne slås fast at MRA, mildt sagt, overvurderte sin betydning som sivilisatorisk og kulturell renessanse-impuls. Ut fra en temmelig ensidig moralsk aksentuert ideologi pretenderte man å kunne produsere svaret på nær sagt alle spørsmål. Med sitt enkle verdensbilde og rastløst reisende livsstil, dominert av utadvendte handlingsmennesker, måtte man gi avkall på vedvarende beskjefte med mange av denne tids dyperegående problemer og krisetegn i og omkring det moderne menneske.

Denne MRAs overvurdering av seg selv og det gode muligheter, hang åpen-

AFTENPOSTEN
3. MARS 1986

bert sammen med et sangviansk-ekstatiske drag i Frank Buchmans karakter.

Garth Lean gjengir for eksempel noen tanker Buchman dikterte sin sekretær under «guidence» i India i kontakt med Nehru. De er hinsides all virkelighet i kortfattet visjonær håpefullhet. Også Garth Lean stanser opp ved dem i reaksjon, før han gjør noen apologetiske bestrebelser. Men ekkoet av denslags profetiske fantasier kunne man stadig høre i utsagn av «guidence» utover i miljøet av Frank Buchmans fulltids-medarbeidere. Det var en slående motsetning mellom de store vyer og verdensomspennende aktiviteter på den ene side, og mangelen på varige endringer av strukturer og tendenser i samfunnsrålestokk, på den annen.